

ПРОЕКТУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Гендерна соціалізація є важливою складовою загальної соціалізації особистості, своєрідним суспільним конструюванням диференціації між статями [1]. Її специфіка полягає в засвоєнні індивідом культурної системи гендеру суспільства, в якому він живе. Цей процес забезпечує становлення психологічної статі та формування адекватних гендерних уявлень, засвоєння гендерних ролей та цінностей, сприяє ідентифікації дитини з особою своєї статі, передусім – із майбутньою роллю батька або матері [4]. Отож, гендерна соціалізація особистості — процес засвоєння соціальних норм, правил, особливостей поведінки, установок відповідно до уявлень про гендерну роль, її формування та призначення [3].

В межах нашого дослідження проаналізуємо зміст і сутність поняття психолого-педагогічний супровід гендерної соціалізації старших дошкільників. Він передбачає необхідність сформованого у педагогів цілісного уявлення про дитину як об'єкт і суб'єкт соціалізації, ставлення до неї як до суб'єкта спілкування, співпраці, партнерства, надання права на власний вибір [2]. Мова йде про визнання самоцінності дитинства, застосування принципів особистісно-орієнтованого навчання і виховання на засадах гуманізму та демократизму.

При аналізі поняття «супровід» важливим є те, що суб'єктом гендерної соціалізації дошкільників є не тільки дитина, а й дорослі (педагоги і батьки). Психолого-педагогічний супровід передбачає одночасне перебування з дитиною, яка в силу вікових особливостей проходить первинну соціалізацію.

Згідно з цим підходом, вихователі й вихованці визнаються рівноправними партнерами в спілкуванні, які зважають на інтереси й позиції один одного. Дитина визнається активним партнером спільної діяльності, здатною проявляти свій потенціал, ціннісно ставитися до довкілля й до себе, усвідомлювати свою значущість, знати свої гендерні ролі у соціальному

середовищі й не лише пристосовуватися до умов життя, а й активно впливати на них та в межах своїх вікових можливостей. За такої умови виявляється “надзвичайно вагомий у розвивальному плані феномен появи в дитини почуття дорослішання, яке починається там, де створюються ситуації співучасті у творенні виховних задумів, рішень, де “Ми” є визначальним у педагогічній взаємодії і визначає характер взаємин з ровесниками та дорослими, сприяє виникненню прагнення до своєчасної корекції гендерної поведінки, якщо цього вимагають життєві обставини

Проектування психолого-педагогічного супроводу гендерної соціалізації старших дошкільників реалізується через забезпечення організованої взаємодії у системі «дорослий –дитина», «дитина-дитина», «дитина-соціум».

Ми розглядаємо психолого-педагогічний супровід як складну багаторівневу систему. Вона передбачає таку ієрархію : соціальна площина (соціум, держава, суспільство, психолого-соціально-педагогічна площина (заклади дошкільної освіти та сім`я як найважливіші соціальні інституції соціалізації); особистісна площина, що є індивідуальним супроводом гендерного становлення особистості. Усі ці площини системи супроводу забезпечує гендерну соціалізацію особистості в старшому дошкільному дитинстві [2].

Психолого-педагогічний супровід гендерної соціалізації є процесом особистісної взаємодії між тим, хто супроводжує і тим, хто цього потребує, спрямованих на актуалізацію соціального потенціалу дитини для її успішної соціалізації. Ми виділили такі структурні елементи психолого-педагогічного супроводу:

- мета і завдання;
- пріоритетні напрями та зміст діяльності дорослих з дітьми;
- способи взаємодії дорослих з дітьми на основі гуманістичної позиції вихователів, батьків та інших суб’єктів супроводу;
- розгортання процесу у часі та просторі через поетапну реалізацію;
- критерії ефективності гендерної соціалізації як результату [2].

Мета гендерної соціалізації визначається підготовкою дітей до гнучкого гендерного репертуару у поведінці та різноманітних сферах життєдіяльності із урахуванням їхніх здібностей, уподобань, нахилів і можливостей, пропагування ідеї рівності та взаємозамінності гендерних ролей, повноти розвитку індивідуальності.

Аналіз цілей гендерної соціалізації через призму психолого-педагогічного супроводу дозволив згрупувати завдання, що виокремлюються у напрями :

- 1) сприяння адаптації дитини до умов життєдіяльності, оволодіння різноманітними засобами гендерного спілкування та взаємодії;
- 2) сприяння розвитку самоусвідомлення дитиною своєї гендерної ідентичності та подальшій самореалізації внутрішнього потенціалу індивідуальності;
- 3) формування у дитини суб'єктивної життєвої егалітарної гендерної позиції, що ґрунтується ідеях: чуйності в різноманітності взаємодій між статтями, рівності можливостей і прав статей
- 4) формування соціалізованої гармонійної цілісної особистості незалежно від її гендерної належності.

Окреслені цілі та завдання ми розглядаємо як основу для визначення змісту діяльності дорослих з дітьми, відбору форм, методів і засобів гендерної соціалізації дитини дошкільного віку.

Для реалізації означених завдань використовувалися такі форми роботи: практикум, організація свят і розваг, робота з криптограмами, чайнвордами, ребусами, проведення тематичних днів, організація практичного соціального досвіду; методи: моделювання, розігрування та аналіз конфліктних ситуацій, вправляння, привчання, сюжетно-рольові ігри, театралізовані ігри, дидактичні ігри, педагогічна провокація, методика “репетиція поведінки” (моделювання, інструктаж, підкріплення), інтерактивні методи, створення виховуючих ситуацій, переорієнтація діяльності, метод організації діяльності, дискусії, позитивний приклад, ідентифікація своїх і чужих вчинків, елементи психодрами, метод творчого проекту, ігри-тренінги.

Отже, запровадження у педагогічний процес закладів дошкільної освіти системи психолого-педагогічного супроводу гендерної соціалізації дітей

забезпечує педагогічно виважений і гармонійний процес гендерної соціалізації дітей старшого дошкільного віку. Показником ефективності пропонуваного психолого-педагогічного супроводу є позитивні зміни у рівнях гендерної соціалізації дітей старшого дошкільного віку, її результат – збільшення кількості дітей із високим рівнем гармонійної особистості.

Предметом подальших досліджень вважаємо розробку психолого-педагогічного супроводу гендерної соціалізації молодших дошкільників в умовах закладів дошкільної освіти.

Список використаних джерел:

1. Олійник Л.М. Статеве виховання дітей від народження до 10 років : навчально-методичний посібник / Л.М. Олійник – Миколаїв: ПП «Принт-Експрес», 2008. – 50 с.
2. Рогальська-Яблонська І.П. Соціально-педагогічний супровід соціалізації особистості в дошкільному дитинстві [монографія] / І.П. Рогальська-Яблонська. – К. : Міленіум, 2008. – 400с.
3. Словарь по социальной педагогике : учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Авт. – сост. Л.В. Мардахаев. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 368 с. С
4. Ткалич М.Г. Гендерна психологія : навч. посіб./ М.Г. Ткалич – К. : Академвидав, 2011.– 248 с.